

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

เรื่องสั้นมีพัฒนาการมาจากงานเขียนประเภทนิทาน ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ทำให้เรื่องสั้นมีลักษณะบางประการแตกต่างไปจากนิทานของไทยแต่เดิม เช่น มีโครงเรื่อง เนื้อหา ฉาก บรรยากาศ บทสนทนา และตัวละครสมจริงต่างจากนิทานของไทยที่เป็นเรื่องสมมุติ มีแก่นเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคม หรือแสดงความคิดเห็นของผู้แต่งที่กว้างขวางขึ้นกว่าเดิม (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2539 : 145)

ปัจจุบันเรื่องสั้นมีพัฒนาการมากขึ้น มีกลวิธีการแต่งที่แปลกใหม่ น่าสนใจ อีกทั้งการสร้างตัวละครก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะต้องการดึงดูดผู้อ่าน ดังที่ วินิตา ดิถียนต์ (2530 : 19) กล่าวว่า บันเทิงคดีที่มีชื่อเสียงของโลก มักจะมีตัวละครหลายด้านเป็นตัวละครนำในเรื่อง ตัวละครเหล่านี้จะเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และบางครั้งอาจเป็นที่จดจำได้ดีกว่าเนื้อเรื่องเสียอีก

การสร้างตัวละคร ดวงมน จิตรจำนงค์ (2528 : 158) กล่าวว่า ผู้เขียนยังต้องคำนึงถึงภูมิหลังของตัวละครด้วย เช่น การกล่าวถึงชาติกำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ สิ่งที่สามารถอธิบายถึงบุคลิก หรือการกระทำของตัวละคร คือ ความรู้ในสาขาของจิตวิทยาที่สามารถอธิบายความซับซ้อนของตัวละคร หรือเหตุผลในการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตัวละครได้

นักเขียนเรื่องสั้นที่ให้ความสนใจกับความซับซ้อนของตัวละคร หรือนิยมสร้างตัวละครให้มีหลายบุคลิกลักษณะ คือ เตือนวาด พิมวนา นักเขียนรางวัลซีไรต์ปี พ.ศ. 2546 และมีเรื่องสั้นอีกสามเรื่องที่ได้ประดับช่อการะเกด คือเรื่อง “รอยภาพ, ผู้บรรลู่ และเรื่องกาละแห่งการงาน” รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2547 : 441) ได้วิจารณ์เรื่องสั้นของเตือนวาด พิมวนา ไว้ว่า “...คุณเตือนวาด พิมวนา มีจุดเด่นในการสร้างตัวละคร คือ มักจะสร้างตัวละครให้มีความซับซ้อน บางครั้งก็ยากจะคาดเดาอุปนิสัยของตัวละคร ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ และน่าติดตาม...”

ตัวอย่างเรื่องสั้นที่แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของตัวละคร เช่น เรื่อง “อำนาจ” ในรวมเรื่องสั้น หนังสือเล่มสอง ตัวละครเอกคือ นางอาลัย เป็นผู้มีอำนาจเหนือสามีเพราะฐานะที่มั่งคั่งรวมทั้งบุคลิกภาพของ นางอาลัยที่เข้มงวดและหยิ่งทรนง เนื่องจากถูกปลุกฝังมาจากครอบครัวว่าผู้หญิงต้องมีสิทธิ์มีเสียงและมีอำนาจต่อรองในการปกครองครอบครัว จนวันหนึ่งสามีกลับไปติดพันกับคนรักเก่า ทำให้นางอาลัยเสียใจมาก และหันมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง จากผู้นำกลายเป็นผู้ตาม จากเรียกร้องกลายเป็นผู้ตอบสนอง ทำให้ชีวิตครอบครัวของทั้งคู่ราบรื่นขึ้น แต่ในตอนท้ายเรื่อง นางอาลัยพูดกับลูกสาวว่า “พ่อของลูกรู้ทุกอย่างว่าแม่ต้องการอะไร และต่อไปนี่เขาก็จะทำทุกอย่างที่

แม่ต้องการ ทุกอย่างเลยละจ๊ะ โดยที่แม่ไม่ต้องสั่ง...อืมม้ โดยที่แม่ไม่ได้ขอร้องนะจ๊ะ แม่รู้แล้วว่า อำนาจต่อรองที่แท้จริงเป็นอย่างไร” เดือนวาดมักสร้างตัวละครที่พลิกผันให้ตัวละครที่เป็นเบี้ยบน กลายเป็นเบี้ยล่าง และตัวละครที่เป็นเบี้ยล่างกลายเป็นเบี้ยบน เรื่องอำนาจก็เช่นกัน แสดงให้เห็นถึง พฤติกรรมของนางอาลัยที่สามีกล่าวว่า “บ้าอำนาจ” และแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละครที่รัก ตนเอง พอใจผลที่ตนเองได้รับมากกว่าจะคิดว่าการกระทำของตนส่งผลต่อจิตใจของผู้อื่นอย่างไร

เดือนวาด พิมวนา เป็นนักเขียนที่พยายามพาผู้อ่านไปรู้จักด้านในของชีวิต ทำให้ผู้อ่าน พบว่าจิตใจของมนุษย์มีความซับซ้อนและมีเงื่อนปมมากมาย เมื่อคลายปมหนึ่งออกได้ก็อาจจะพบปม อื่นต่อไปอีก ตัวละครของเดือนวาดจึงมีความโดดเด่นที่พลิกมุมอย่างชวนฉงน และสะท้อนให้เห็นภาพ ของมนุษย์ที่มักสร้างเปลือกนอกทับซ้อนหลายชั้นเพื่อปิดบังตัวตนอันแท้จริงทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว หากมองทะลุภาพลวงตาเหล่านี้เข้าไปได้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นแท้ความเป็นมนุษย์ได้ชัดเจนขึ้น (เรีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2547 : 446)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวละครของเดือนวาด พิมวนา มีความโดดเด่นเรื่องของความซับซ้อน ด้านจิตใจ ซึ่งสามารถใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาวิเคราะห์ได้ เพราะจิตวิทยาเป็นสาขาที่ศึกษาพฤติกรรม ของมนุษย์ เนื่องจากเรื่องสั้นเป็นภาพจำลองของชีวิตมนุษย์ในสังคมผ่านพฤติกรรมของตัวละคร ดังนั้น การวิเคราะห์ตัวละครซึ่งเป็นตัวแทนมนุษย์ จึงนิยมใช้แนวทางจิตวิทยาอธิบายพฤติกรรมของ ตัวละคร (วีรวัดณ์ อินทรพร, 2561 : 294)

การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาวิเคราะห์วรรณกรรมซึ่งเป็นศาสตร์ต่างสาขาวิชา ทำให้เกิด องค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งเป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ไม่เพียงจำกัดเพียง ความรู้เฉพาะศาสตร์ในสาขาใดสาขาหนึ่ง และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำไปสู่การเรียนการสอนใน รายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวรรณกรรม และจิตวิทยา ซึ่งเป็นการศึกษาแนวข้ามศาสตร์ข้ามศิลป์

จากความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบุคลิกภาพของตัวละคร และกลไก การป้องกันตัวของตัวละคร โดยใช้ทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์อธิบายลักษณะของตัวละครเหล่านี้ เพราะ พฤติกรรมของตัวละครเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนสภาพของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การศึกษาตัวละครจึงทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา
2. เพื่อศึกษากลไกการป้องกันตัวของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบุคลิกภาพของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา
2. ทำให้ทราบกลไกการป้องกันตัวของตัวละครในเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ศึกษารวมเรื่องสั้นทั้งหมดของเดือนวาด พิมวนา 4 เล่มดังต่อไปนี้

- 1.1 รวมเรื่องสั้น หนังสือเล่มสอง (2539) จำนวน 13 เรื่อง
- 1.2 รวมเรื่องสั้นชุดที่สอง สัมพันธภาพ (2549) จำนวน 11 เรื่อง
- 1.3 รวมเรื่องสั้นชุดที่สาม ทุกข์ทฤหรรษ์ (2550) จำนวน 12 เรื่อง
- 1.4 รวมเรื่องสั้นชุดที่สี่ ผืนแห่ง และเรื่องอื่น ๆ (2557) จำนวน 11 เรื่อง

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลที่ใช้วิจัย

ลำดับ ที่	ชื่อหนังสือ	ชื่อเรื่องสั้น	จำนวน ตัว ละคร	ชื่อตัวละคร	เพศ ของตัว ละคร
1	หนังสือเล่มสอง	ผู้รอคอย	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
2	หนังสือเล่มสอง	เด็กหนุ่ม	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
3	หนังสือเล่มสอง	อำนาจ	1	นางอาลัย	หญิง
4	หนังสือเล่มสอง	ในกำแพง	1	ไม่ปรากฏ	หญิง
5	หนังสือเล่มสอง	ผู้บรรลู่	2	ไม่ปรากฏ	ชาย
6	หนังสือเล่มสอง	ผู้บรรลู่		ไม่ปรากฏ	หญิง
7	หนังสือเล่มสอง	หนังสือเล่มสอง	1	บุญส่ง	ชาย
8	หนังสือเล่มสอง	คุณหมอ	2	ไม่ปรากฏ	ชาย
9	หนังสือเล่มสอง	คุณหมอ		หมอชาญ	ชาย
10	หนังสือเล่มสอง	รอยภาพ	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
11	หนังสือเล่มสอง	ในความมืด	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
12	หนังสือเล่มสอง	ในแสงสว่าง	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
13	หนังสือเล่มสอง	ฤดูหนาว	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
14	หนังสือเล่มสอง	เด็กไม้	1	มาลา	หญิง

ลำดับ ที่	ชื่อหนังสือ	ชื่อเรื่องสั้น	จำนวน ตัว ละคร	ชื่อตัวละคร	เพศ ของตัว ละคร
15	หนังสือเล่มสอง	กาละแห่งการงาน	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
16	สัมพันธ์ภาพ	สัมพันธ์ภาพ	1	สมบูรณ์	ชาย
17	สัมพันธ์ภาพ	ผมอยากนอนกับคุณ	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
18	สัมพันธ์ภาพ	ผมไม่อยากจะนอนกับใคร	1	รัฐจวน	ชาย
19	สัมพันธ์ภาพ	กานดา	1	เกลือ	ชาย
20	สัมพันธ์ภาพ	แสงดา	1	แสงดา	หญิง
21	สัมพันธ์ภาพ	สิทธิบุรุษ	1	บุญเหลือ	ชาย
22	สัมพันธ์ภาพ	ผู้จัดการมรดก	1	โชติ	ชาย
23	สัมพันธ์ภาพ	จันทร์เจ้าชู้	1	ศักราช	ชาย
24	สัมพันธ์ภาพ	ในความป่วยไข้	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
25	สัมพันธ์ภาพ	เหนือจอมคนยังมีจอมพล	1	จอมพลเผด็จ	ชาย
26	สัมพันธ์ภาพ	ยุทธการบ้านสามหลัง	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
27	ทุกข์ทฤหรรษ์	ความเกลียด	1	จำรัส	ชาย
28	ทุกข์ทฤหรรษ์	ณ เทศกาล	1	ชำนาญ	ชาย
29	ทุกข์ทฤหรรษ์	ชีวิตมหัศจรรย์ของยัยปี่	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
30	ทุกข์ทฤหรรษ์	ทุกข์ทฤหรรษ์	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
31	ทุกข์ทฤหรรษ์	เรื่องปวดใจ	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
32	ทุกข์ทฤหรรษ์	จินตนาการที่อ่าวนวนล	1	แสงดาว	หญิง
33	ทุกข์ทฤหรรษ์	เจ้าภาพจงเจริญ	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
34	ทุกข์ทฤหรรษ์	คุณครูคนแรกของ ดร.ฮาเวล	1	ฮาเวล	ชาย
35	ทุกข์ทฤหรรษ์	ดอกไม้อยู่ไหนใด	2	แอ้ว	หญิง
36	ทุกข์ทฤหรรษ์	ดอกไม้อยู่ไหนใด	1	นคร	ชาย
37	ทุกข์ทฤหรรษ์	เห็ดในซากไม้	1	อุษา	หญิง
38	ทุกข์ทฤหรรษ์	บ้านอ้างว้างของ ก. สุรางคนางค์	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
39	ทุกข์ทฤหรรษ์	เงาไม้ไหวต่อสายลม	1	คำนวน	ชาย

ลำดับ ที่	ชื่อหนังสือ	ชื่อเรื่องสั้น	จำนวน ตัว ละคร	ชื่อตัวละคร	เพศ ของตัว ละคร
40	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	เขาเห็นเธอชัดแล้วในเงาสลัว...	1	วิชาญ	ชาย
41	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	ลาร่า	1	เงี้ยว	ชาย
42	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	ดอกฝัน	1	โชติ	ชาย
43	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	จิตวิญญาณส่วนใหญ่	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
44	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	กาลครั้งนี้ ศตวรรษที่ 21	1	ศักดิ์นา	ชาย
45	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	ด้านมืด	1	สว่าง	ชาย
46	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	ความสำเร็จสมสู่กับชีวิต	1	สาคร	ชาย
47	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	แมวเหมียว	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
48	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	อิสตรี	1	โปรยทอง	หญิง
49	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	ฝันแห่ง	1	ไม่ปรากฏ	ชาย
50	ฝันแห่งและเรื่องอื่น ๆ	เขาแบ่งบาน... ช่วงกาลนานแล้ง	1	วิชาญ	ชาย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 บุคลิกภาพของตัวละครเอก

บุคลิกภาพภายใน (ทัศนคติของตัวละคร)

2.2.1 ทัศนคติด้านชีวิต

2.2.2 ทัศนคติด้านความรัก

2.2.3 ทัศนคติด้านสังคม

2.2.4 ทัศนคติด้านครอบครัว

2.2.5 ทัศนคติด้านอาชีพ

2.2 กลไกการป้องกันตนเองของตัวละคร

2.2.1 การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

2.2.2 การโยนความผิดไปให้ผู้อื่น

2.2.3 การแสดงออกที่ตรงข้ามกับความรู้สึก

2.2.4 การเก็บกด

2.2.5 การเพ้อฝัน

2.2.6 การปฏิเสธ

2.2.7 การทดแทน

2.2.8 การชดเชย

2.2.9 การเลียนแบบ

2.2.10 การทดเทิด

2.2.11 การลงโทษตัวเอง

2.2.12 การถดถอย

2.2.13 การเกิดอาการทางร่างกาย

2.2.14 ความฝัน

2.2.15 การล้างบาป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคลที่รวมกันแล้วทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่น
2. บุคลิกภาพภายใน หมายถึง ทศนคติของตัวละครในรวมเรื่องสั้นของเดือนวาด พิมวนา
3. กลไกการป้องกันตนเองของตัวละคร หมายถึง วิธีลดความเครียด ความคับข้องใจหรือความขัดแย้งในใจ เพื่อการปรับตัวหรือป้องกันตนเอง เมื่อตัวละครต้องเผชิญกับปัญหาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะระงับหรือบรรเทาความเครียด ความกังวลใจ หรือลดอารมณ์ ความเจ็บปวดให้น้อยลง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี